

Гритчук Г.В.,
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»,
м. Івано-Франківськ

КУЛЬТУРНО-ПІЗНАВАЛЬНИЙ ТУРИЗМ НА ПРИКАРПАТТІ: ОСНОВНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ

Івано-Франківська область – один з тих регіонів України, який визначив для себе пріоритетом розвиток туризму. При чому сьогодні, і на цьому слід наголосити особливо, туризм трактується владою на місцевому рівні як галузь господарювання, а не сфера діяльності. Під останньою, як правило, розуміють ряд заходів, можливо і системного характеру, які виконуються однак самодіяльним чином, за рахунок ініціативи самих виконавців. Виокремлення ж туризму в окрему галузь господарювання передбачає вироблення і вжиття системних кроків через:

- прийняття і реалізацію спеціальних програм, цільове спрямування коштів;
- об'єднання під єдиним підпорядкуванням різних напрямків діяльності, навіть і суміжного характеру, які сприятимуть привабленню внутрішнього і зовнішнього туриста до краю;
- здійснення постійних заходів контролю щодо виконання намічених завдань і планів розвитку окремих видів туристичної діяльності;
- сприяння з боку всіх владних інституцій розвитку ініціатив місцевих громад щодо використання рекреаційного потенціалу своїх населених пунктів і прилеглих до них територій;
- створення органами державної влади, місцевого самоуправління належних умов побутового, транспортного, медичного, освітнього характеру для комфортного перебування туриста;
- задіяння якомога більшого числа працездатного населення в галузь туризму в краї, що дозволяє значною мірою вирішувати як питання зайнятості, так і надходжень до місцевих бюджетів.

Подібних критеріїв, притаманних туризму як галузі господарювання, можна було б наводити ще чимало. Зазначимо, що всі вони, більшою чи меншою мірою лягли в основу Стратегії розвитку туризму в Івано-Франківській області до 2020 року та Регіональної цільової програми розвитку туризму в Івано-Франківській області[1], які успішно здійснюються.

Важливою складовою процесу розвитку туризму в краї, без сумніву, є й критерій збереженості та використання з туристичною, тобто пізнавальною, емоційно-чуттєвою метою об'єктів культурно-історичної спадщини, що складає основу так званого культурного чи культурно-пізнавального туризму.

Як у наукових колах, так і серед фахівців у галузі туризму досі не має єдиного визначення цього виду туризму. Так, Закон України “Про туризм ”

лише визначає його як окремий вид туризму залежно від категорій осіб, які здійснюють туристичні подорожі (поїздки, відвідування), їх цілей, об'єктів, що використовуються або відвідуються, чи інших ознак”[2].

На думку американського ученого В. Сміта, існують шість категорій туризму: етнічний туризм; культурний туризм; історичний туризм; екологічний туризм; рекреаційний туризм; діловий туризм [3, с.34]. Український вчений М. П. Крачило запропонував шість видів туризму: курортний-лікувальний; культурно-розважальний (туристичні подорожі, що проводяться з метою ознайомлення з історико-культурними, археологічними і архітектурними пам'ятками, відвідування музеїв, картинних галерей, театрів, фестивалів, спортивних змагань і інших об'єктів культури); спортивний; пізнавально-діловий; релігійний; промисловий [4, с. 28]. Російський туризмознавець Н. С. Мироненко вважає, що за головним мотивом рекреаційна діяльність ділиться на наступні види: лікувальна; оздоровча і спортивна; пізнавальна (натуралістична, культурно-історична)[5, с.163]. За В. А. Квартальновим слід вважати, що мотиви певною мірою зумовлюють поведінку людини в якості покупця туристичного продукту, впливаючи на вибір практично усіх його складових елементів. Тому за метою подорожі він пропонує поділ туризму на наступні види: відпочинок, дозвілля, розвага; пізнання; спорт і його супровід; паломництво; ділові цілі; гостьові цілі [6, с. 135]. Вчений вважає, що найголовнішим завданням історико-культурного туризму є знайомство з досягненнями культури, науки і техніки (музеї, галереї, культові споруди, архітектурні ансамблі і тому подібне), відвідати історичні місця і споруди.

Інший дослідник туризму Ван Циншен взагалі вважає, що рекреаційну діяльність (в тому числі й туризм, як його складову) доцільно було б поділяти за багаторівневим принципом: базовий, підвищений, спеціальний [7, с. 112-113]. Перший рівень, на його думку, представлений ландшафтним туризмом, включаючи гуманітарні і природні ландшафти, який задовольняє потреби туристів в пізнанні природи і культури. Туристичні інтереси другого, підвищеного рівня спрямовані на задоволення туристами потреб в розвагах. Спеціальний рівень туристичної потреби включає споглядання пам'ятників культури, курортно-лікувальну діяльність, відпочинок, участь в конференціях, паломництво, наукові експедиції і так далі. Історико-культурний чинник, на думку автора, є єдиним постійним компонентом (наповненим атрактивністю) в усіх трьох рівнях туристичних потреб.

В Європі сьогодні більш поширеним є поняття “культурного туризму” під яким мають на увазі “активність осіб як в місцях їх туристичного перебування, так і постійного проживання, яка дозволяє пізнавати й отримувати новий досвід з життя інших людей, віддзеркалюючи їх суспільні звичаї, релігійні традиції, інтелектуальну думку, спадок, культурні прагнення і ті, що мають на меті задоволення людських потреб, а також очікувань в сфері культури” [8, с.9]. Під ним також розуміють “пересування осіб їх постійного

місця мешкання до місць культурних розваг з метою здобуття нової інформації і досвіду, а також задоволення власних потреб”[8, с.10].

Таким чином, за своєю суттю і змістом культурний туризм – це один з видів туризму, який покликаний задовольнити потреби людини в здобутті нової інформації щодо історико-культурного спадку обраного регіону подорожувань, в набутті нового досвіду в спілкуванні з місцевими жителями і пізнанні їх побуту, звичаїв, традицій, обрядів, мистецьких, літературних, архітектурних та інших надбань.

Список використаних джерел:

1. Регіональна цільова програма розвитку туризму в Івано-Франківській області на 2011-2015 роки, схвалена розпорядженням Івано-Франківської обласної державної адміністрації від 07.02.2011 р.№49, затвердженої рішенням івано-Франківської обласної ради від 24.03.2011 р.№74-4/2011[Електронний ресурс: Режим доступу:[http://www if.gov.ua/modelus](http://www.if.gov.ua/modelus).
2. Закон України “Про туризм”// Відомості Верховної Ради України.- 1995.-№31.-ст.21 [Електронний ресурс: Режим доступу:<http://wwwzakon.rada.gov.ua/cgi-bin>.
3. Smith V. Hosts and Guests / V.Smith.-University of Pennsylvania Press. – Philadelphia, 1977. - 334р.
4. Крачило Н.Г. Географія туризму/ Н.Крачило. – К.: Вища школа, 1987. – 208с.
5. Мироненко Н.С. Рекреационная география/ Н.Мироненко. – М.: Изд. Московского университета, – 1981. – 207с.
6. Квартальнов В.А. Туризм: Учебник./ В.Квартальнов. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 320с.:ил.
7. Циншен В. Историко-культурный туризм и развитие туристических городов/ Ван Ценши//Культура народов Причерноморья.-2002.-№35.-С.11-15.
8. Jedrysiak T. Turystyka kulturowa/T.Jedrysiak . – Warszawa: Polske Wydawnictwo Ekonomiczne, 2008.- 150 s.
9. Карпатський ПрОТЯГ – дія відчайдухів[Електронний ресурс: Режим доступу: <http://nashemisto.if.ua/content/view/1744/>.
10. В Івано-Франківській області на паспортизацію пам'яток архітектури з обласного бюджету направили 2,3 млн.грн.[Електронний ресурс: Режим доступу: <http://franuk.com/news/economica>.
11. Храми світу [Електронний ресурс: Режим доступу: <http://www.gkpress.if.ua/node/1136>.
12. В Івано-Франківській області затверджено спеціальну регіональну програму збереження пам'яток історії, архітектури і культури [Електронний ресурс: Режим доступу: <http://firtka.if.ua/?action=show&id=1021>.

13. Регіональна цільова програма з реставрації пам'яток містобудування та архітектури місцевого значення Івано-Франківської області [Електронний ресурс: Режим доступу: [http:// www careers.com.ua/fileadmin](http://www.careers.com.ua/fileadmin)].

14. Музейне коло Прикарпаття [Електронний ресурс: Режим доступу: <http://www.museum.if.ua/project.html>].

Дробишева О.М.,

мистецтвознавець, член Міжнародної спілки незалежних художників КЕТ,

журналіст, член Національної спілки

журналістів України, м. Миколаїв

МИСТЕЦТВО РАДОСТІ. ТВОРЧІСТЬ ІННИ ЧЕРКЕСОВОЇ

Соціокультурний розвиток Миколаївщини на сьогодні позначають сучасні митці – музиканти, співаки, художники, дизайнери, поети, журналісти. Цікаво розглянути особистість митця, життя якого кількома поколіннями пов'язано з містом Миколаєвом. Інколи Інна Григорівна Черкесова відчуває себе на перехресті часу, звідки їй відкривається власний родовий шлях своєї Долі. У цьому закладено потужний акумулятор моральних сил, – той заряд, який дозволяє художниці, дизайнеру, майстрині відчути своє місце у житті.

Коротка біографічна довідка: народилася І. Г. Черкесова 18 січня 1952 року в місті Миколаєві. Батько – художник-оформлювач, бабуся та мама – рукодільниці. Навчалася в студії образотворчого мистецтва. У 1969-1974 рр. працювала художником-оформлювачем на суднобудівних заводах Миколаєва. Закінчила Кубанський державний університет (факультет художньої і технічної графіки) за фахом «Викладач креслення й малювання вищої та середньої школи». З 1975 по 1992 рр. вона працює художником Миколаївського художньо-промислового комбінату. У 1992-1999 рр. – старший викладач кафедри декоративно-ужиткового мистецтва Миколаївської філії Київського університету культури і мистецтв. У 2000-2005 рр., маючи вже вчене звання доцента, працює на кафедрі зарубіжної та художньої літератури Миколаївського державного університету. З 2005 р. працює на факультеті мистецтв «МФ КНУКіМ», 2010 р. отримує вчене звання професора кафедри дизайну. Такі життєві віхи художниці, вченого й педагога І. Г. Черкесової. Свою місію вона визначає так: «Хочу звернути увагу наших сучасників на Південь України та Північне Причорномор'я як на предмет художнього осмислення у просторі й часі, зберегти традиції давньої культури свого краю, відтворити їх у художніх творах й нести людям відчуття радості буття». І. Г. Черкесова стверджує, що сучасна людина потребує мистецтва, яке несе радість, позитивну енергетику.